

**Розвиток туристично-транспортної інфраструктури України в процесі
підготовки до ЄВРО 2012**

Соколова Ксенія Петрівна,
Басюк Дарина Іванівна, к.пед.н., доцент
Міністерство з питань житлово-
комунального господарства України
тел. 097 5256446, 099 0004797

***Анотація:** у статті розглянуто перспективи розвитку та основні напрями державного регулювання розвитку транспортно-туристичної інфраструктури України в контексті підготовки та проведення ЄВРО 2012.*

***Ключові слова:** ЄВРО 2012, транспортно-туристична інфраструктура, державне регулювання.*

***Annotation:** The article is concerned with the perspective of development and basic ways of state management in the transport-touristic infrastructure of Ukraine for the purpose of EURO 2012.*

***Key words:** EURO 2012, transport-touristic infrastructure, state management.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Чемпіонат Європи з футболу, що проводиться кожні 4 роки, починаючи з 1960 року, є третьою за масштабом спортивною подією після літніх Олімпійських ігор та Чемпіонату світу з футболу. Крім команд-учасниць та спортивних вболівальників, значний інтерес до цієї події спостерігається з боку політиків, бізнесменів, державних управлінців усіх рівнів.

2 травня 2007 року було підписано угоду щодо організації Фінального турніру чемпіонату Європи з футболу ЄВРО 2012 між УЄФА та організаторами з

України та Польщі, що матиме силу до 30 червня 2013 року. В угоді містяться вимоги до організаторів ЄВРО 2012 відповідно до регламенту УЄФА та зобов'язання та гарантії органів державної влади та місцевого самоврядування стосовно підготовки та проведення європейського біенале. Ці гарантії та зобов'язання стосуються основних 24 напрямків організації, зокрема, підтримка з боку місцевих адміністрацій, фінансування будівництва, гарантування безпеки, охорони, медичної допомоги, підготовки житлових містечок для проживання футбольних команд, організація відповідного транспортного обслуговування та модернізація інфраструктури аеропортів, доріг, залізничного сполучення, закладів розміщення у містах-господарях ЄВРО 2012, розповсюдження квитків згідно вимог УЄФА та забезпечення права інтелектуальної власності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Науково-теоретичні основи вивчення туристичної та транспортної інфраструктури закладені в працях Дж. Уокера, Б. Біржакова, В. Кабушкіна, В. Квартальнова, О. Кифяка, І. Школи, Н.Черних та ін. На думку більшості дослідників, до транспортно-туристичної інфраструктури як багатокomпонентної соціально-економічної системи слід включати рекреаційні ресурси місцевості, інженерні та дорожні комунікації, готелі та інші засоби розміщення, підприємства-організаторів туризму, підприємства-перевізників, заклади розваг, спорту та відпочинку [4].

Цінними для нашого дослідження були праці В. Матесона, Р. Баада, Дж. Маддена, К. Бренкета, Г. Вагнера, у яких розглянуто соціально-економічний ефект від проведення масових спортивних заходів світового рівня, їх вплив на

міжнародну та внутрішню політику, національну та регіональну економіку, розвиток туризму, транспорту, готельної інфраструктури.

Проблема державного управління формуванням транспортно-туристичної інфраструктури окремих регіонів України та визначення ефективних підходів до державного регулювання та стимулювання розвитку регіональних транспортно-туристичних комплексів розглянута в працях А. Єфремова, Н. Турло, С. Жовніра, О. Кубая, Е. Щепанського, В. Мацоли, К. Міхуринської, О. Молнара, О. Слюсарчук, О. Василів, В. Новікової, А. Вдовіченка, Н. Головченко, С. Цьохли, О. Шаптали та інших.

Поява останнім часом масиву публікацій, у яких висвітлюються різноманітні аспекти підготовки до проведення ЄВРО 2012 в Україні, свідчить про значний інтерес науковців, практиків, вітчизняних та міжнародних установ та організацій до даної проблеми та активний пошук ефективних шляхів управління підготовкою та проведенням цього масштабного спортивного заходу (Д. Богуш, Ю. Банахевич, І. Шевляк, М. Лубківський, В. Крутов та інші). Автори сходяться на думці, що перспектива проведення чемпіонату такого масштабу є підтвердженням визнання України на міжнародному рівні та відкриває широкі перспективи для залучення іноземних інвестицій на розвиток туристично-транспортної інфраструктури. Так на думку доктора юридичних наук Василя Крутова, основними перевагами ЄВРО 2012 є стрімкий крок України до євроінтеграції, входження у світові інформаційні, транспортні та фінансові «коридори». Цей проект залучає системних інвесторів, які в умовах економічної кризи шукають проекти із стовідсотковою можливістю отримати дивіденди. Світова практика проведення чемпіонатів з футболу доводить, що інвестиції в такі проекти гарантують повернення коштів із значними

прибутком. Наприклад, Австрія та Швейцарія залучили лише інвестиційних коштів у розмірі 1,5 млрд. євро.

Виділення невирішених раніше частин проблем. Низька якість наявної транспортної та готельно-туристичної інфраструктури, недостача спортивних споруд, які відповідають сучасним вимогам, необхідність великого обсягу інвестицій створюють серйозні проблеми та ризики у підготовці нашої держави до європейського чемпіонату з футболу.

На рівні наукового узагальнення не розглянуто проблеми стратегічного розвитку транспортної, готельно-туристичної інфраструктури під час підготовки до ЄВРО 2012 та з урахуванням перспективи розвитку внутрішнього та зовнішнього туризму в Україні.

Метою дослідження є аналіз перспектив та проблем розвитку транспортно-туристичної інфраструктури України в контексті підготовки до ЄВРО 2012.

Виклад основного змісту. За умов значного зростання кількості заявників, ФІФА почала проводити світові чемпіонати з футболу за межами традиційних регіонів – Європи та Південної Америки. Після США (1994), Японія та Південна Корея були першими азійськими країнами, що приймали світовий чемпіонат у 2002 році, а наступний турнір у 2010 році буде проведено в ПАР [5].

Фінальний турнір чемпіонату Європи є найпрестижнішим серед заходів УЄФА. 18 квітня 2007 року виконавчий комітет УЄФА прийняв рішення надати право проведення ЄВРО 2012 Україні та Польщі, взявши до уваги спільну пропозицію Національних футбольних федерацій. ЄВРО 2012 – третій (після Бельгії та Голландії, Австрії та Швейцарії) турнір, який приймають дві країни

одночасно. Після літніх Олімпійських ігор у Москві в 1980 році і зимових Олімпійських ігор у Сараєві в 1984 році, схід європейського континенту ще жодного разу не приймав у себе міжнародні спортивні змагання такого масштабу. Лише в Україні очікується близько 1 248 тис. вболівальників, які прийдуть подивитися матчі турніру.

З метою якісної підготовки до турніру Кабінет Міністрів України уклав з Урядом республіки Польщі Угоду від 28 березня 2008 року в Києві про спільну організацію фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу [4]. Завдяки спільній підготовці двох країн історичне сусідство Польщі та України переросте в міцне партнерство.

Наразі українським Урядом створена система управління підготовкою до фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу, скоординована робота усіх органів виконавчої влади. 11 березня 2009 року відбулися перші парламентські слухання щодо підготовки до Євро 2012. Парламент України ухвалив Закон "Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні", який визначає систему основних заходів, спрямованих на створення необхідних умов для організації та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні, з урахуванням значення цієї події для економіки та міжнародного іміджу держави [2].

Разом з тим Кабінетом Міністрів України затверджена Державна цільова програма підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу, яка складається з 21 завдання у відповідності до вимог УЄФА та гарантій Уряду України. Загальний кошторис програми у 2008 – 2012 роках – 126,26 млрд. грн., у т.ч. із державного бюджету планується виділити

32,92 млрд. грн (17,3 %), із місцевих бюджетів приймаючих міст – 6,87 млрд. грн. (14,3 %) та з інших джерел – 86,48 млрд. гривень (68,4 %) [3].

Значна увага в зазначеній програмі зосереджена на заходах модернізації національної транспортно-туристичної інфраструктури України, зокрема будівництві та реконструкції аеропортів, доріг, наземного транспорту, закладів розміщення, стадіонів у приймаючих містах ЄВРО 2012 та прилеглих регіонах [1].

Основними завданнями підготовки транспортно-туристичної інфраструктури до ЄВРО 2012 є забезпечення обслуговування цільових груп УЄФА, зовнішніх та внутрішніх відвідувачів чемпіонату якісними послугами розміщення, харчування, транспортного та екскурсійного обслуговування відповідно до вимог УЄФА.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.11.2009 схвалена Концепція громадського транспорту та управління дорожнім рухом. Цей документ попередньо погоджений з УЄФА і передбачає систему управління функціонуванням транспортної системи на період проведення турніру, основні підходи до транспортного обслуговування турніру, роль та особливості функціонування видів транспорту, межі відповідальності сторін за організацію транспортного обслуговування турніру, забезпечення безпеки на транспорті.

Згідно розпорядження Кабінету Міністрів України „Про затвердження Переліку об’єктів будівництва, реконструкції та ремонту автомобільних доріг комунальної власності у містах проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 з футболу, що фінансуються у 2009 році за рахунок коштів Стабілізаційного фонду” 5 000 кілометрів шляхів державного значення потрібно упорядкувати до 2012 року.

Беручи до уваги обсяги дорожніх робіт останніх років, можна сміливо зауважити, що таких темпів будівництва, реконструкції і ремонту автомобільних доріг Україна вже давно не бачила. Невеликі підрядні організації поступаються місцем потужним будівельним компаніям з сучасною потужною високопродуктивною технікою, прогресивними технологіями, новітніми матеріалами й конструкціями, а також з відповідальним ставленням дорожників до своєї справи.

До 2012 року планується закінчити великі інфраструктурні проекти і ввести їх в експлуатацію (114 км а/д М-07 Київ – Ковель – Ягодин у межах Житомирської, Рівненської та Волинської областей; 160 км а/д М-02 Київ – Глухів – Бачівськ у Чернігівській та Сумській областях; 105 км а/д Р-51 Харків – Перещепіно – Новомосковськ у Харківській та Дніпропетровській області; 100 км а/д М-05 Київ – Одеса в Київській та Одеській областях). Залізничним транспортом при обслуговуванні гостей ЄВРО 2012 передбачено перевезення вболівальників (іноземних та українських) між українськими містами, у міжнародному сполученні, зокрема з Росії та країн СНД, між приймаючими містами та містами-супутниками, розміщення “на колесах”, а також планується використовувати потяги з метою туристичних короткотривалих екскурсій у різні регіони України [4].

Також на виконання рішення Виконкому УЄФА від 13.05.2009 кожне приймаюче місто ЄВРО 2012 підготувало комплексний план мобільності, який регламентує схему організації транспортного обслуговування учасників та гостей Турніру між аеропортом (у т.ч. допоміжними), центром міста (фан-зоною), стадіоном, основними об'єктами інфраструктури розміщення, використання автобусів-шаттлів для забезпечення пікових обсягів перевезень, організацію руху

пішоходів та транспорту в периметрі стадіону та навколо нього, організацію пішохідного руху, стратегію використання паркінгів.

Програма розвитку інфраструктури аеропортів до 2012 року передбачає роботу в таких напрямках: постійний моніторинг стану існуючих виробничих потужностей та планування тимчасового розширення на момент проведення чемпіонату; будівництво тимчасових терміналів; забезпечення додаткового обладнання, необхідного на час проведення турніру; вирішення питань, пов'язаних з обслуговуванням пікових навантажень; створення національної програми експлуатації аеропортів під час фінального турніру ЄВРО 2012 із залученням провідних іноземних консультантів.

З метою ефективного використання об'єктів інфраструктури, кадрів та ресурсів необхідно під час реалізації цих проектів передбачити системне стратегічне планування роботи, високий рівень безпеки, впровадження сучасних технологій обслуговування та підготовки персоналу, спрощення процедур паспортного та митного контролю, скасувати заборону виконання нічних польотів, запровадити спеціальну процедуру обслуговування VIP персон, надання необхідних площ, технічних засобів, місць для паркування автотранспорту, необхідних для учасників та гостей турніру, організацію надійного сполучення аеропорту зі стадіоном та центром міста (трансфер) для визначених груп УЄФА, можливість фізичного розмежування груп вболівальників команд-учасниць ЄВРО 2012. На виконання рішень виконавчого комітету УЄФА, викладених у листах - зверненнях Президента УЄФА Мішеля Платіні до мерів міст-господарів, у Києві, Харкові, Донецьку та Львові, реалізуються заходи з модернізації та реконструкції аеропортів за такими напрямками підготовки: забезпечення

фінансування, створення команди з управління проектами, збільшення пропускнуої спроможності аеропортів, встановлення тимчасових терміналів.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 червня 2009 р. № 862-р затверджено перелік земельних ділянок, які викупаються для суспільних потреб і надаються в постійне користування державному підприємству "Міжнародний аеропорт "Львів". Відповідно до зазначеного документа, буде викуплено 30 ділянок загальною площею 17,2 га, а також передбачено затвердження порядку проведення аукціону із залученням інвесторів. Інвестор отримає повноцінне право власності на зведений за його кошти термінал, і з ним буде підписаний договір щодо управління державним підприємством "Міжнародний аеропорт "Львів" [5].

Державна цільова програма підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу охоплює виконання вимог УЄФА щодо модернізації та створення нових закладів розміщення. Відповідно до зазначеної програми до 2012 року передбачено побудувати 134 готелі, переобладнати – 139 та реконструювати -57. Однак у готельному сегменті України існують також значні проблеми, а саме: нестача приватного капіталу, непрозорі і довгі процедури землевідводу і узгодження документації, недовіра зарубіжних інвесторів до місцевих девелоперів, скорочення темпів експансії готельних операторів у зв'язку з кризою, у тому числі і в Україну, відсутність у місцевих девелоперів досвіду щодо ведення подібних проектів [2].

Більшість існуючих номерів у центрі приймаючих міст є законтракованими агенцією з розміщення (85-100% номерів на готель). Станом на листопад 2009 рік законтраковано 9 715 номерів у 230 готелях (3-4-5*), з яких 5 485 погоджено для використання з УЄФА. Кількість готельних номерів у приймаючих містах

ЄВРО 2012 є недостатньою відповідно до вимог УЄФА. Вирішити дефіцит 5* та 4* зіркових готелів можливо компенсацією підвищеного використання 3* зіркових готелів під час чемпіонату.

Наразі для ефективного вирішення проблеми розміщення створена база засобів розміщення для вболівальників, яка вже нараховує більше 138 тис. ліжок. Але найближчим часом має бути визначена професійна компанія з розміщення вболівальників та створена національна система он-лайн бронювання.

Таким чином, під час підготовки і проведення ЄВРО 2012 наша держава має перспективи стати європейським туристичним регіоном з розвиненою інфраструктурою, потужними готельними комплексами та високим рівнем сервісу. Приїзд вболівальників під час чемпіонату зможе принести країні значний дохід. Однак значно важливішим може стати вплив ЄВРО 2012 на розвиток туризму в наступні роки після турніру, який оцінується у десятки тисяч додаткових гостей у рік. Якщо за результатами 2008 року Україну відвідали майже 25 млн. відвідувачів, то у 2012 році прогнозується збільшення туристичних потоків до 40-45 млн.

Висновки і пропозиції. 1. ЄВРО 2012 - потужний геополітичний проект, який прискорить практичне входження України в велику родину європейських націй, її інтеграцію в політичний, економічний, гуманітарний та інформаційний європейський простір, забезпечить формування нового іміджу країни, доступ до сучасних технологій та ноу-хау у сфері управління. Особлива увага при підготовці до проведення фінального етапу Чемпіонату Європи по футболу належить формуванню в короткий термін туристично-транспортної інфраструктури, яка повинна забезпечити переміщення, проживання та обслуговування учасників турніру відповідно до вимог УЄФА. Фінансування програм модернізації та

реконструкції аеропортів, доріг, наземного транспорту та готельних комплексів здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, а також залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій. При цьому зростатиме роль середнього та малого бізнесу, будуть створюватися нові робочі місця та додаткові можливості для розвитку вітчизняної туристичної галузі.

2. Соціально-економічний ефект від проведення ЄВРО-2012 має довготривалу перспективу, оскільки в Україні буде створена модернізована інфраструктура, сучасні спортивні споруди, підготовлені кваліфіковані кадри у сферах будівництва, транспорту, менеджменту, надання послуг, ІТ-технологій та комунікацій, що забезпечить наближення до європейських стандартів життя.

3. Під час підготовки та проведення ЄВРО 2012 розкриється туристичний потенціал України. До 2012 року буде створено нові робочі місця, наприклад, у готелях заплановано залучити 27 770 персоналу для 38 009 номерів у чотирьох приймаючих містах, у сферах будівництва, транспорту, надання послуг. Проте бажання гостей турніру відвідати Україну ще раз безпосередньо буде залежати від формування загального враження від країни. Високий рівень сервісу, комфортний та зручний транспорт, якісні готельні послуги, медичне обслуговування, безпека дозволять сформувати позитивний образ, що знайде своє відображення у розвитку туризму та бізнес-відносин.

4. Перспективи подальших досліджень проблеми розвитку транспортно-туристичної інфраструктури України полягають у проведенні моніторингу та впровадженні сучасних технологій менеджменту під час підготовки до ЄВРО 2012.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні" та інших законодавчих актів України»: остання редакція від 01.07.2009// Відомості Верховної Ради України . – 2009. - № 44. - С. 656 - 678.
2. Державна цільова програма підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 22.02.2008 № 107. // Відомості Верховної Ради України . – 2008. - № 12. - С.415-423.
3. Звіт Рахункової палати про паралельний аудит щодо підготовки Польщі та України до організації фінального турніру Чемпіонату Європи з футболу ЄВРО 2012» [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ac-rada.gov.ua/img/files/Report.pdf .
4. Биржаков М. Б. Большой Глоссарий терминов международного туризма/ ред. Биржаков М. Б., Никифоров В. И.. – [3 изд.] - СПб. : «Издательский дом Герда», 2005. — 936 с.
5. Счастье в Варшаве и Киеве, Организация ЄВРО 2012 // Офіційний сайт УЄФА [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ru.uefa.com/competitions/euro2012/news/newsid=529261.html> .